

«Σαν ένα αστέρι σε μια γούβα αλάτι»

Η γενέθλια γη έκλεισε χτες στα σπλάχνα της τη σορό του Γιάννη Ρίτσου

ΜΟΝΕΜΒΑΣΙΑ
(της απεσταλμένης μας).—

Το πιο σκληρό σαν τη σιωπή. Γεμάτο πόνο. Εσφιγγε στον κόρφο του τον ποιητή.

Εσφιγγε στη μελαγχολική βαρυσυννεφιά τους ανθρώπους που ορφάνεψαν. Τα πάντα είναι αμετάκλητα από το βράδυ της Κυριακής. Από χτες το πρωί, τελεσιδίκια. Ο Γιώργης, ο Φώτης, ο Μανώλης, ο Γιάννης σήκωσαν στους ώμους τους τον Ωραίο Νεκρό. Η Φαλίτσα, η Ερη, ο Γρηγόρης, η Ευτυχία, ο Ηλίας, η Μονεμβάσια ολόκληρη τον χάιδεσαν με τα μάτια τους. Ωσπου τον έχασαν απ' το οπτικό πεδίο τους, καθώς τους τον έκρυβαν τα δικά τους δάκρυα και η γενέθλια γη που τον έκλεινε σιγά σιγά στα σπλάχνα της. Γύρισαν το βλέμμα με οδύνη στο «μανιασμένο πέλαγο όπου βούλιαξε το σπασμένο κατάρτι του φεγγαριού». Δεν βρήκαν παρηγοριά πουθενά.

«Ο Βράχος, Τιποτ' άλλο. Η αγριοσυκιά κι η σιδερόπετρα. / Πάνοπλη θάλασσα. Καθόλου χώρος για γονυκλισία. Εξω απ' την πύλη του Ελκομένου / πορφυρό πορφυρό μέσα στο μαύρο». Μέσα από την πύλη, όλο το βράδυ προχτές, η σορός του Γιάννη Ρίτσου, του πολιούχου της Ελλάδας. Καθόλου χώρος για γονυκλισίες. Χώρος μονάχα για απέραντο πόνο. Για απέραντη σιωπή. «Κι ο θάνατος απόκληρος μέσα σ' αυτή την τεράστια φωταγία» της αγάπης του κόσμου.

«Αγαπημένε, καληνύχτα»

Στη Μονεμβάσια ξενυχτούν τους νεκρούς τους στα σπίτια τους. Εκείνον που είχε κατοικία του όλη τη γη, τον ξενύχτησαν στην εκκλησία του Ελκομένου Χριστού. Οι γυναίκες και οι άντρες της γενέτειρας. Οι άνθρωποι που τον αγάπησαν βαθιά. «Ω, καληνύχτα αγαπημένε κόσμε' αγαπημένε, καληνύχτα». Το φέρετρο στη μέση της εκκλησίας φωτίζεται απ' τους πολυελαίους και τα κεριά. Πάνω του, ένα στεφάνι με άσπρα λουλούδια. Το στεφάνι της Εταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών. Και κόκκινα τριαντάφυλλα. Και κόκκινα γαρίφαλα. Και η καρδιά μας. Τετάρτη πρωί, ώρα 9.30. Η εκκλησία έχει γεμίσει ασφυκτικά. Τα σχολεία της Μονεμβάσις δεν έχουν μάθημα. Έχουν πένθος. Τα παιδιά, σοβάρη, σιωπηλά, ατενίζουν τη σορό του ποιητή. Μετρούν το μπόι του και το βρισκουν αμέτρητο. Οι αγαπημένοι του, οι σύντροφοί του, οι φίλοι του, οι αιπλοί άνθρωποι του λαού τον αποχαιρέτουν με σφιγμένη την ψυχή τους και με λόγια γεμάτα

θλίψη. **Ωρα 10 και τέταρτο.** Ο «επιτάφιος» του Ελκομένου Ρίτσου βγαίνει απ' το ναό. Η μπάντα της Μονεμβάσις παινίζει. Το φέρετρο μεταφέρεται ολόενα και πιο μακριά. Η τελευταία έξοδος απ' την αγαπημένη πολιτεία. Να, τώρα θα περάσει κάτω «απ' το μπαλκόνι όπου πρωτοκοίταξε τη θάλασσα / ανάμεσα σε δύο ήλιους πρηνούς». Θα περάσει κάτω απ' το «πέτρινο καράβι του» που τον ταξίδευσε στο χώρο και στο χρόνο. Κάτω από κει όπου πρωτοσανάκλυψε «αυτό που λένε αθάνατο νερό

για θνητούς και αθανάτους». Την ποίηση. Κάτω απ' το πατρικό του σπίτι. Πέρασε...

Πολύκλαυστος ως έφηβος Η σορός βγαίνει απ' την πύλη. Ο ουρανός κλαίει με λυγμούς. Οι άνθρωποι κλαίει με λυγμούς. Εσφυγε πολύκλαυστος ως έφηβος. Κι έχουμε ακόμα να κλάψουμε πολύ «ώσου να μάθουμε τον κόσμο να γελάει» ώσου να ξαναμάθουμε κι εμείς να γελάμε. Το σκαλισμένο φερετώ λιοντάρι τον αποχαιρέτά. Ο κάθετος

βράχος τον αποχαιρέτά. Οι άνθρωποι τον αποχαιρέτουν. Αυτή τη φορά — ποιος θα το πιστέψει; — για πάντα. **Ωρα δέκα και μισή.** Η πομπή φτάνει στο νεκροταφείο. Το φέρετρο πάνω απ' το μνήμα που θα το δεχτεί. Ο δρόμος του είναι από δω και πέρα μοναχικός. Εκεί, μπροστά στα μάτια των παιδιών που έχουν κατακλύσει το χώρο, των συμπατριωτών και των πολυαγαπημένων του, ο Ωραίος Νεκρός βυθίζεται στη γενέθλια γη. Είναι έντεκα παρά είκοσι. Το μελαγχολικό ταξίδι

Το φέρετρο περνάει ακριβώς κάτω απ' το πατρικό σπίτι του ποιητή

τέλειωσε. Τα αναφιλητά σκίζουν τ' αυτιά, η μπάντα παινίζει τον Εθνικό Ύμνο και τα χείλη — θες, μηχανικά, θες με παράπονο — ψιθυρίζουν τα λόγια. «Η σιωπή του τώρα είναι η φωνή του». Πόσο μακριά θα φτάσει, εξαρτάται κι από μας. Τέλειωσαν όλα λοιπόν; Όχι, δεν τέλειωσαν. Στην πύλη της βυζαντινής πολιτείας, τα παιδιά του νηπιαγωγείου περιμένουν το λεωφορείο που θα τα μεταφέρει στα σπίτια τους. Είναι γλυκά και τρυφερά. Και σοβάρη μαζί. Χαμογελάνε. Αν του λέγαμε «Για σκέψου, η ζωή να τραβεί το δρόμο της κι εσύ να λείπεις;» Εκείνος θα χαμογελούσε και θ' απαντούσε πως να, να «τραβεί την ανηφόρα, με σημαίες και με ταμπούρα». Στην ανηφόρα της απουσίας του βρισκόμαστε ήδη. Ας γαλανίζουμε, ας κοκκινίζουμε της σημαίες κι ας χτυπάμε τα ταμπούρα. Μονάχα έτσι μπορούμε να μεταλλάξουμε με σωφροσύνη το θάνατο σε αθανασία.

Αγγελική ΚΩΤΤΗ

Φωτογραφίες
Μανώλης ΠΑΚΙΑΣ